Sananvapauslakiehdotuksen ongelmat

Kai Puolamäki

FT, tutkija

Electronic Frontier Finland – EFFi ry

`Kai.Puolamaki@effi.org`

`http://www.iki.fi/kaip/`

Verkkomediaseminaari Hangossa 29.–30.8.2002
`http://www.effi.org/hanko2002`

Electronic Frontier Finland – EFFi ry (`http://www.effi.org/`)

- EFFi on perustettu 5.9.2001 käyttäjien ja kansalaisten sähköisten oikeuksien puolustamiseen. Yhdistys herättää keskustelua ja pyrkii vaikuttamaan muun muassa lainsäädäntöhankkeisiin sananvapaudesta ja tekijänoikeudesta Suomessa ja Euroopassa.
- EFFi:n hallitus ja monet aktiivijäsenet ovat juridiikan ja tekniikan asiantuntijoita, monet meistä tekevät alalta yliopistotutkimusta
- EFFi:n toiminta on ollut alusta alkaen hyvin aktiivista:
  - Tekijänoikeuslakiehdotus
  - Yksityisyys (esim. EU-direktiivi tietoliikenteen tunniste- ja paikkatietojen pakollisesta arkistoinnista)
  - Ei-toivottu sähköinen viestintä (“spämmi”)
  - EU ja ohjelmistopatentit
  - Sananvapauslakiehdotus

Electronic Frontier Finland – EFFi ry (jatkuu)

- EFFi on European Digital Rightsin (EDRi, `http://www.edri.org/`) perustajajäsen
- EDRi:n perustajajäsenet ovat Bits of Freedom (Hollanti), Chaos Computer Club (Saksa), Digital Rights (Tanska), EFFi (Suomi), FIPR (Iso-Britannia), Fitug (Saksa), IRIS (Ranska), Privacy International (Iso-Britannia), Quintessenz (Itävalta) ja VIBE!AT (Itävalta)
- Henkisesti EFFi on amerikkalaisen Electronic Frontier Foundationin (EFF, `http://www.eff.org/`, perustettu 1990) sisarjärjestö, vaikka mitään varsinaista virallista yhteyttä ei olekaan

Isovelipalkinto 2002 (`http://www.effi.org/bigbrother.html`)

- EFFi jakoi Isovelipalkinnot ensimmäistä kertaa Suomessa 15.5.2002
- Palkintoja on jaettu 19 kertaa kymmenessä eri maassa
- Yksi palkintojen saajista oli Oikeusministeriö ja sananvapauslakiehdotus
- Privacy International, `http://www.privacyinternational.org/bigbrother/`

Sananvapaus

Perustuslaki 12 §

Sananvapaus ja julkisuus

Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia. - -

The First Amendment to the U.S. Constitution

Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.

Mitä sananvapaus tarkoittaa

- Sananvapaus tarkoittaa sitä, että jokaisella on oikeus lähettää, julkaista ja vastaanottaa kaikenlaisia viestejä kenenkään sitä estämättä
- Jokainen on kuitenkin vastuussa sanomisistaan
- Mitä sananvapaus ei tarkoita:
  - Sananvapautta ei voi käyttää perusteena rikolliselle teolle
  - Oikeudesta viestien lähettämiseen ja julkaisuun ei seuraa, että ihmisillä olisi *velvollisuus* vastaanottaa niitä:
    - Julisteita ei saa liimata talon seinään ilman talon omistajan lupaa
    - Henkilötietoja ja vastaanottajan sähköpostijärjestelmää ei saa käyttää sähköpostimainosten lähettämiseen ilman lupaa
- Oikeus nimettömänä esiintymiseen

Sananvapauden rajoittaminen

- Miten sananvapauden käyttämistä voi estää?
  - ennakkosensuuri
  - asettamalla sananvapauden käyttämiselle tarpeettomia muotovaatimuksia
  - asettamalla sananvapauden käyttämiselle tarpeettomia rangaistusseuraamuksia
  - säätämällä tulkinnanvaraisia tai laaja-alaisia lakeja, joita voi tulkita siten, että sananvapauden käyttämisestä voi seurata rangaistus tai vahingonkorvausvastuu ("chilling effect", esim. DMCA)
- Sananvapauden käyttämistä säätelevien lakien pitää olla yksiselitteisesti ja selvärajaisesti kirjoitettuja
- Sananvapauden käyttämiselle ei saa asettaa enemmän ehtoja, kuin on välttämätöntä

Historiallinen tausta

- Painovapauslaki korvasi vuonna 1919 ennakkosensuurin
- Sananvapauslaki korvaisi painovapaus- ja radiovastuulain
- Ennakkosensuurin vastapainoksi painovapauslaissa annetaan pikkutarkat määräykset mm. viranomaisille tehtävistä ilmoituksista ja vastuun jakautumisesta
- $\frac{2}{3}$ painovapauslain pykälistä sisältää vastuu-, valvonta- ja rangaistusmääräyksiä, joiden tehtävänä on varmistaa jälkikäteen tapahtuvan kontrollin nopeus ja tehokkuus ("painovapauden rajoituslaki")
- Painovapauslaki on vanhentunut
  - laki ei koske Internetissä tapahtuvaa julkaisutoimintaa
  - laki sisältää sensuuriajan ajatteluun perustuvia turhia rajoituksia ja muotovaatimuksia

Sananvapauslakiehdotuksen uudet tuulet

- Koskee kaikenlaista julkaisutoimintaa
- Perustuu samaan sensuuriajan ajatteluun kuin painovapauslakikin (vaikkakin joitakin rajoituksia ja muotovaatimuksia on yhdenmukaistettu tai lievennetty)
- Tuo Internetissä julkaisemiseen huomattavia lisävelvotteita, mm.
  - päätoimittajan vastuu
  - arkistointivelvollisuus
  - lokitietojen tallennusvelvollisuus
- Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan analysoida eikä lakiehdotus ota juurikaan huomioon verkossa julkaisemisen käytäntöjä tai teknisiä realiteetteja tai esityksen vaikutuksia julkaisutoimintaan Internetissä

Sananvapauslakiehdotuksen rakenne

1–3 § Soveltamisala ja määritelmiä

4–8 § Julkaisijan velvollisuudet: vastaavan toimittajan nimeäminen, ilmoitusvelvollisuus, tallennusvelvollisuus, tunnistetietojen tallennusvelvollisuus ja velvollisuus julkaista viranomaisten ilmoituksia

9–12 § Velvollisuus julkaista vastineita ja oikaisuja

13–17 § Vastuu viestien sisällöstä

18–22 § Pakkokeinot: tunnistetietojen luovuttaminen, jakelun keskeyttäminen ja julkaisun takavarikointi

23–26 § Rangaistusseuraamuksia

27–28 § Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

- Ehdotus sisältää lisäksi joitakin muutoksia muihin lakeihin

Mitä sananvapauslakiehdotus ei ole

- Lakiehdotus määrittelee sananvapauden käyttämisen negatiivisesti. Lakiteksti koostuu lähes yksinomaan julkaisemista koskevista rajoituksista, määräyksistä, muotovaatimuksista ja rangaistusseuraamuksista.
- Erilaisten velvollisuuksien laiminlyönti kriminalisoidaan, mutta ei sananvapauden käyttämisen estämistä
- Laki ei juurikaan sisällä sananvapauden positiivisia määritelmiä, kuten esimerkiksi ihmisten oikeutta valita ne viestit, mitä itse vastaanottaa
- Oikeammin pitäisi puhua “sananvapauden rajoituslaista”
- Perustuslaissa on erikseen säädetty, että sananvapauden rajoittaminen on sallittua *vain* lasten suojelemiseksi kuvaohjelmilta, kun se on välttämätöntä

Verkkojulkaisu

2 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan - -
2) *verkkoviestillä* radiaaltojen, sähköisen viestintäverkon tai muun vastaavan teknisen järjestelyn avulla yleisön saataville toimitettua tietoa, mielipidettä tai muuta viestiä; - -
4) *julkaisulla* yleisön saataville toimitettua painotuotetta, tietolevyä taikka muuta monistamalla valmistettua ääni-, teksti- tai kuvatallennetta;
5) *aikakautisella julkaisulla* julkaisua, jota on tarkoitus julkaista säännöllisesti vähintään neljä kertaa vuodessa;
6) *verkkojulkaisulla* aikakautisen julkaisun tapaan yhtenäiseksi laadittua verkkoviestien kokonaisuutta, jota on tarkoitus julkaista säännöllisesti; - -

Verkkojulkaisu (jatkuu)

- Verkkojulkaisun määritelmä ei ole lakitekstin perusteella yksiselitteinen
- Perustelujen mukaan:
  - *sanomalehden verkkopainos* on verkkojulkaisu
  - *keskusteluryhmät sellaisenaan* eivät ole verkkojulkaisu
  - *moderoitu (toimitettu) keskusteluryhmä* olisi ilmeisesti verkkojulkaisu(?)
  - *tyypillinen verkkoportaali* voisi ilmeisesti olla verkkojulkaisu(?)
  - *verkkoportaalin osana oleva toimittamaton keskustelufoorumi* olisi ilmeisesti osa verkkojulkaisua(?)
  - *kotisivut, joilla on säännöllisesti julkaistavaa materiaalia* olisivat ilmeisesti verkkojulkaisu(?)
- Perusoikeuksia rajoittavien säännösten tulisi olla yksiselitteisiä

Vastaava toimittaja

- Verkkojulkaisulle on määrättävä väh. 15-vuotias *vastaava toimittaja* (4 §)
- Vastaava toimittaja johtaa ja valvoo toimitustyötä ja huolehtii muista laissa määrätyistä tehtävistä (mm. vastineiden julkaisu)
- Vastaava toimittaja on sakon uhalla vastuussa julkaistuista viesteistä, jos hän on huolimattomuuttaan "laiminlyönyt valvontavastuunsa", vaikka hän *ei ole mitenkään osallinen tekoon* (14 § päätoimittajarikkomus)
- Lakiehdotuksen perustelujen mukaan vastaavan toimittajan tulee kantaa vastuu, vaikka hän ei olekaan rikokseen osallinen, koska muuten epäiltyjen valinta perustuisi "jossain määrin sattumanvaraiseen valintaan"!
- Verkkojulkaisut sisältäisivät tyypillisesti muiden julkaisemaa materiaalia (chättipalstat jne.), mistä vastaava toimittaja on myös vastuussa, mikä nostaa kynnystä perustaa verkkojulkaisuja

Missä mättää?

- Lakiehdotuksen perustana oleva julkaisumalli on Internetin osalta virheellinen
- Lakiehdotuksen kuva Internet-julkaisuista:
  - Internet-julkaisuilla on selkeä toimituskunta, jolle voi määrätä vastaavan toimittajan ja joka työkseen tarkastaa lehden, ennen kuin se julkaistaan. Muunlainen julkaisutoiminta on marginaalista.
- Todellisuus:
  - Internetissä jokainen voi toimia julkaisijana itsenäisesti, niin hyvässä kuin pahassakin. “Julkaisuilla” ei useinkaan ole selvää organisaatiota.
  - Verkkojulkaisujen sisältö muuttuu jatkuvasti, myös muiden kuin “toimituskuntaan kuuluvien” toimesta. Kattava valvonta on käytännössä mahdotonta. Jokainen on vastannut omista kirjoituksistaan. Julkaisut ovat usein personoituja.

Missä mättää? (jatkuu)

- Lakiehdotuksen määritelmäviidakko ei sovellu Internet-maailmaan. Lainsäätäjä ei ole ottanut huomioon, että netissä on yleistä, että jokainen voi toimia itsenäisesti julkaisijana.
- Hiuksia halkovat määrittelyt ovat tarpeen vain, koska lakiehdotuksen lähtökohtana on sananvapauden käyttämisen *säätely* ja *rajoittaminen*
- Jokainen on vastuussa omista kirjoituksistaan, ilman mitään uutta lakiakin. Lakiehdotuksessa ei juuri ollenkaan analysoida nykytilannetta ja sitä, onko esimerkiksi muodollisen päätoimittajan vastuun puuttumisesta “verkkojulkaisuissa” aiheutunut konkreettisia vaikeuksia?
- Lakiehdotuksen lähtökohta on outo: koska rikokseen syyllisten löytäminen on joskus vaikeaa, niin halutaan, että edes joku saadaan vastuuseen, vaikka hän ei olisikaan tekoon osallinen

Tallennusvelvollisuudet: verkkojulkaisujen arkistointi

- Jokainen ohjelma ja verkkojulkaisu on talletettava 2–3 kuukaudeksi (6 § ohjelman ja verkkojulkaisun tallentaminen)
- Jos verkkojulkaisun sisältöä muutetaan vähintään kymmenesti *vuorokaudessa*, riittää kahden kuukauden tallennus
- Ohjelmaa ei tarvitse tallentaa, jos jollei “ohjelman toteutuksen perusteella ole selvää, ettei sen lähettämisessä voida syyllistyä viestin sisältöön perustuvaan rikokseen”. Tämä koskisi perustelujen mukaan esimerksi katuliikennettä kuvaavaa kameraa, joka on niin korkealla, että yksittäiset ihmiset eivät erotu. Käytännössä tällä poikkeuksella ei siis ole paljon merkitystä.
- Tallennusvelvollisuuden laiminlyönti on sakon uhalla kriminalisoitu (23 §)
- Jokaisella on oikeus tutustia arkistoihin maksutta, jos hänellä on “perusteltu syy” uskoa joutuneensa rikoksen kohteeksi (16 §)

Arkistointivelvollisuudesta aiheutuvat tekniset ongelmat

- Lakiehdotuksessa ei esitetä mitään arvioita arkistointivelvollisuudesta aiheutuvista kustannuksista tai tarvittavista teknisistä keinoista
- Tyypillinen esimerkki: monia uutisryhmiä voidaan tallentaa vain kuukauden ajan. Kahden kuukauden rajan saavuttamiseksi tallennuskapasiteetti pitäisi kaksinkertaistaa. Tämä vaatii lisäinvestointeja ja ylläpitotoimia.
- Jos sisältö muuttuu usein tai jos se sisältää paljon esimerkiksi liikkuvaa kuvaa, on vaadittava tallennuskapasiteetti merkittävä.

Esimerkki: sivuston arkistointi

- Jos käytössä on jo versionhallinta tai julkaisu arkistoidaan vähintään kolmeksi kuukaudeksi (tyypillistä esimerkiksi sanomalehtien verkkoversioissa), ei välttämättä tarvita lisäinvestointeja (paitsi ehkä tarkastuspyyntöjen toteuttamisen osalta)
- Jos ylläpito-ohjelmisto ei sisällä versionhallintaa, voidaan vaatia merkittäviäkin lisäinvestointeja ja/tai koulutusta
- Versionhallintaan on olemassa työkaluja, kuten CVS, mutta niiden käyttö ei välttämättä ole kaikille helppoa. On todennäköistä, että valtaosa yksityisten tai yhdistysten verkkojulkaisujen ylläpitäjistä ei osaa käyttää versionhallintaa
- Entä personoidut julkaisut, jotka näkyvät jokaiselle käyttäjälle erilaisina?

Esimerkki: webbikamera

- Esimerkiksi Ylen TV-uutisten Real Video -lähetys lähetetään nopeudella 220 kilobittiä sekunnissa
- Tällaisesta jatkuvasta lähetyksestä kertyy kolmessa kuukaudessa noin 220 gigatavua dataa
- 220 gigatavua levytilaa maksaa kaupasta ostettuna noin 400 euroa (IDE) tai noin 3.000 euroa (SCSI), ilman ylläpitoa, varmuuskopiointia tai mahdollisesti tarvittavaa palvelinta
- Webbikameran syöte on lain määritelmän mukainen “ohjelma” ja se on talletettava 2–3 kuukaudeksi, ellei kameraa käytä yksityishenkilö (3 §)
- Yhden webbikameran hinta on siis noin 100 euroa (kamera) plus 400-3.000 euroa (tallennusmedia)

Miksi kaikki pitää arkistoida?

- Miksi arkistointivelvollisuutta ei vaadita muilla elämänaloilla? Miksi ei vaadita esimerkiksi sitä, että kaikki yleisötilaisuudessa pidetyt puheet on äänitettävä tai videoitava ja tallenteet säilytettävä useita kuukausia? On huolestuttavaa, että ihmisiä vaaditaan rangaistuksen uhalla tallettamaan tietoja vain siksi, että tietojen perusteella voitaisiin saada lainrikkojia kiinni.
- Jos joku näkee verkkojulkaisussa tekijänoikeusrikkomuksen tai kunnianloukkauksen, niin onko lainsäätäjä ajatellut, että kantaja luottaa näyttökysymyksessä julkaisijan ja vastaavan toimittajan (tässä tapauksessa rikoksesta epäiltyjen) arkistointivelvollisuuteen?
- Onko saavutettava hyöty kaiken vaivan arvoista, vai onko kyse sittenkin vain arkistoinnista arkistoinnin vuoksi?

Tallennusvelvollisuudet: tunnistamistiedot

- Verkkoviestien välittäjien pitää säilyttää kaikkia tunnistamistietoja kolme kuukautta (7 § verkkoviestin tunnistamistietojen tallentaminen)
- Tunnistamistietojen säilyttämistä perustellaan sillä, että vain niiden avulla voitaisiin tunnistaa nimettömänä lähetetyn viestin lähettäjä
- Kaikki tunnistamistiedot on talletettava, jos on mahdollista, että viestit tullaan julkaisemaan. Käytännössä tämä siis koskee melkein kaikkia Internetissä välitettäviä tietoja. (Lainsäätäjä on ilmeisesti olettanut, että esimerkiksi WWW-välityspalvelimen kautta kulkevista lomakkeiden syötöistä tai SOCKS-proxyn kautta kulkevista tiedoista voisi jotenkin päätellä, tullaanko ne julkaisemaan vai ei, ja tallettaa vain julkaistavat tiedot)

Tallennusvelvollisuudet: tunnistamistiedot (jatkuu)

- Lainsäätäjä on ymmärtänyt, että viestit voivat kulkea verkkomaisesti. Siksi tunnistamistietoina on talletettava vähintään “edellinen osoite”, josta viesti on tullut. Kellonaikaa ei kuitenkaan tarvitse tallettaa!
- Mitä täsmälleen pitää tallentaa? (hallituksen esityksessä tämä kysymys on sivuutettu)
  - IP-tason reitittimien lokeja? (tallentaminen mahdotonta)
  - SOCKS-välityspalvelimien lokeja? (tallentaminen usein käytännössä mahdotonta)
  - WWW-välityspalvelimien lokeja?
  - Sähköpostiviestien lokitietoja? (tallentaminen turhaa, koska järkevämpää on lisätä tieto itse viestiin Received-otsikkokenttiin)
- Jos edellä olevia tietoja ei kaikkia tallenneta, mahdollistaa se sen, että viestejä ei voida jäljittää

Tallennusvelvollisuudet: tunnistamistiedot (jatkuu)

- Viestin lähettäjää ei kuitenkaan voi aina selvittää edes periaatteessa:
  - Lainsäätäjä ei ole kuitenkaan ymmärtänyt, että “edellinen osoite” ei kuitenkaan kerro välttämättä mitään viestin lähettäjästä. Esimerkiksi UDP-protokollalla lähetetyissä viesteissä ei välttämättä näy oikeaa lähetysosoitetta ja UDP-viestien tietojen tallettaminen on käytännössä mahdotonta. (Pitäisikö UDP-protokolla kieltää?) Jos yhteys on otettu vilkkaan WWW-proxyn kautta, ei “edellinen” osoite kerro yhtään mitään.
  - Internet-kahvilasta tai muulta yhteiseltä tietokoneelta viesti on anonyymi, talletettiinpa tunnistetietoja tai ei. (Miksiköhän Kiinassa suljettiin taannoin Internet-kahviloita?) Tunnistetiedoilla voidaan tunnistaa tietokone, ei välttämättä sen käyttäjää.

Tallennusvelvollisuudet: tunnistamistiedot (jatkuu)

- Tunnistamistietoja tallettamalla ei voida läheskään aina jäljittää nimettömänä kirjoittavia, ei periaatteessa eikä käytännössä. Mutta tuleepa jotain tallennettua, kun lainsäätäjä niin vaatii.
- Kaikkia rikoksia ei voida selvittää eikä kaikkia rikollisia voida jäljittää. Ei edes seuraamalla viestin kulkua tunnistamistietojen perusteella, vaikka lainsäätäjä on virheellisesti näin olettanut.
- Tunnistamistietojen tallentamisen vaatiminen on kohtuutonta ottaen huomioon toimenpiteen hyödyttömyyden
- Tunnistamistietojen tallettaminen kolmeksi kuukaudeksi on monissa käytännön tilanteissa mahdotonta tai kohtuuttoman kallista (esim. SOCKS-välityspalvelimet, WWW-välityspalvelimien lokit, . . .)
- Tunnistamistietojen pakollinen tallentaminen on erittäin ongelmallista yksityisyyden suojan kannalta

Anonyymiys verkossa

- Lakiehdotus lähtee siitä, että nimettömänä esiintyminen on sallittua, mutta että viestien lähettäjä pitää aina voida jäljittää
- Vastuu viestien lähettäjän jäljittämisestä on kuitenkin lakiehdotuksessa toteutettu tehottomasti ja vastuu on annettu väärälle taholle
- Pitääkö nimettömän esiintyminen sallia?
- Tosiasia: nimettömänä esiintyminen siten, että kirjoittajaa ei voida jäljittää, on mahdollista — Kiinassakin
- *Yleensä* nimetön kirjoittaja kuitenkin voi paljastaa itsensä vahingossa tai mm. viestin sisällön perusteella
- Nimettömien kirjoittajien jäljittäminen on normaalia rikostutkintaa. Aina rikollisia ei saada kiinni.

Lähdesuoja

- Toimituksen ei tarvitse paljastaa tietolähteitään (17 § lähdesuoja ja oikeus anonyymiin ilmaisuun)
- Tietolähde tulee kuitenkin paljastaa esitutkinnassa tai oikeudenkäynnissä, jos kyseessä on rikos, josta ankarin rangaistus on vähintään puoli vuotta vankeutta

Vastine- ja oikaisuoikeus

- Luonnollisella henkilöllä, jolla on “perusteltu syy katsoa tulleensa loukatuksi” (9 §), on oikeus saada vastine julkaisuksi “samanlaisella tavalla” (11 §) kuin vastinevaatimuksen perustana oleva viesti.
- Luonnollisella tai oikeudellisella henkilöllä on oikeus saada itseään koskeva virheellinen tieto oikaistuksi, ellei virhe ole vähäinen (10 §)
- Vastaavan toimittajan on tarvittaessa avustettava vastineen tai oikaisun teknisessä toteuttamisessa. Vastine tai oikaisu ei saa olla loukkaava (11 §)
- Jos vastaava toimittaja kieltäytyy vastineen tai oikaisun julkaisemisesta, pitää tästä antaa kirjallinen ilmoitus. Vastinetta tai oikaisua pyytänyt voi viedä asian tuomioistuimen päätettäväksi.

Rangaistus- tai vahingonkorvausseuraamuksista

- Sakkorangaistusseuraamukset määritellään 6 luvussa
- Julkaisija on velvollinen korvaamaan yleisön saataville toimitetusta viestistä aiheutuneen vahingon, silloinkin kun vahinko on muun kuin toimituksen aiheuttama (15 § vahingonkorvausvastuu)

Yhteenveto

- Lakiehdotuksessa annetaan määritelmiä, jotka ovat Internet-ympäristössä usein täysin keinotekoisia. “Verkkojulkaisuilla” ei ole esimerkiksi aina toimistuskuntaa. Osittain tästä syystä mm. verkkojulkaisun määritelmä ei ole yksiselitteinen.
- Arkistointivelvollisuudesta aiheutuu merkittäviä vaikeuksia varsinkin monelle pienelle julkaisijalle (yksityishenkilöt, yhdistykset). Arkistointivelvollisuus perustuu sille normaalille maailmalle vieraasta olettamuksesta, että tietoja pitäisi tallettaa vain siltä varalta, että niitä voidaan joskus käyttää rikoksen selvittämiseen.
- Lainsäätäjä on olettanut virheellisesti, että Internet-viestien kirjoittaja voidaan ainakin periaatteessa aina määrittää. Tästä syystä lakiehdotus sisältää laajan ja tehottoman tunnistamistietojen tallennusvelvollisuuden. Mitä kaikkea pitää tallettaa jää lakiehdotuksen perusteella epäselväksi.

Yhteenveto (jatkuu)

- Lakiehdotuksen perusteluissa ei lainkaan analysoida vaadittujen velvollisuuksien seurauksia ja kustannuksia julkaisutoimintaa harjoittaville ja palveluntarjoajille
- Päätoimittajavastuu tulee luultavasti johtamaan monien verkkojulkaisujen lakkauttamiseen tai siirtymiseen ulkomaille (kuka haluaisi toimia uutisryhmän toimittajana, joka usein tarkastaa vain viestien teknisen olemuksen tms., jos hän voisi joutua vastuuseen toisten kirjoituksista?)
- Sananvapauslakiehdotuksen tavoite on yhtenäistää lainsäädäntö, mikä on sinällään hyvä asia. Se ei kuitenkaan saa olla itsetarkoitus.

Yhteenveto (jatkuu)

- Onko päätoimittajan vastuun, arkistointivelvollisuuden tai tunnistamistietojen puuttumisesta aiheutunut sellaista konkreettista haittaa, jolla voitaisiin perustella niistä aiheutuvia käytännöllisiä ongelmia ja yksityisyyden suojan murtamista?
- Kunnianloukkausten ja tekijänoikeusrikkomusten (joissa yleensä näissä asioissa lienee kyse) selvittämiseen riittävät jo olemassa olevat rikoslain säädökset.
- Sananvapauslakiehdotus perustuu samaan tsaarinajan jälkeiseen ajatteluun ja se on oleelliselta sisällöltään samanlainen kuin painovapauslaki, jonka sen on tarkoitus korvata.

Viitteitä

Tämä esitelmä, `http://www.effi.org/hanko2002`

EFFi:n sananvapaussivut, `http://www.effi.org/sananvapaus.html`

EFFi:n lausunto muutosehdotuksista lakiin sananvapauden käyttämisestä joukkoviestimissä, `http://www.effi.org/sananvapaus.pdf`

Isovelipalkinnosta, `http://www.effi.org/effi-2002-05-15.pdf`

Jukka Korpelan kirjoituksesta “ajatuksia sananvapaustoimikunnan mietinnöstä”, `http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/sananvap.html`, on ollut apua tämän esitelmän tekemisestä.

Olen saanut tätä esitelmää varten apua ja ehdotuksia lukuisilta ihmisiltä, josta kiitokset.